

KELİME ORTASINDA ANORGANİK B, P ve M-NİN TÜREMESİ

J. Eckmann

Türkçede iştikak yolu ile değil, çeşitli fizyolojik sebeplerle meydana gelen anorganik (türeme) consonanslar (*b, p, m, d, t, n, l, r, k, h, y, v*) oldukça yaygındır. Bununla beraber bu mesele şimdiye kadar müstakil bir araştırma mevzuu olarak ele alınmamıştır, elimizdeki Türk dili gramerlerinde ve Türk ses bilgisi eserlerinde kelime başına getirilen *h* ve *y* -den başka anorganik consonanslar hakkında ya hiç bir bilgi yoktur veya varsa da tesadüfi birkaç örnekten başka bir şey değildir. Bu bakımdan M. Räsänen'in *Materialien zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen* (Helsinki, 1949) adlı mühim eseri de bir istisna teşkil etmemektedir¹.

Bir müddetten beri türkçedeki anorganik sesler hakkında malzeme toplamakla meşgulüz. Ancak bu iş bizi bir müddet daha işgal edeceğinden, bu yazımızda şimdilik yalnız kelime ortasında görülen anorganik *b, p* ve *m* üzerinde durmak istiyoruz². Aşağıda verilen misallerden anlaşılacağı gibi, bu üç türeme ses, bilhassa Türkiye ağızlarında yaygın olmakla beraber, Türkiye türkçesi dışındaki şivelerde de meçhul değildir. İleride bu şiveler, hele bunların ağızları, hiç olmazsa Anadolu ağızları kadar araştırılmış olursa, şimdikinden daha çok misallerin ortaya çıkacağı muhakkaktır.

b, p

Bu iki sesin her zaman *m* -den sonra türediğini görüyoruz³. Mey-

¹ Räsänen'in bu eseri hakkında Hasan Eren'in tenkid yazısına (*Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, VIII, 1950, 240-249) bakınız. H. Eren, müellifin anorganik *n* ve *r* meselesine temas etmediğini tenkid ederek, bu iki sesin türemesini gösteren birkaç misal vermiştir.

² *Menik* gibi, aslen ikiz kelimelerin (*enik menik*) ikinci kısmını teşkil eden, sonra bazen müstakillen de kullanılabilen kelimelerin başında görülen anorganik *m* hakkında Hasan Eren'in *İkiz kelimelerin tarihi hakkında* (*Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, VII, 1949, 283-286) adlı makalesinde malûmat vardır.

³ Bazen anorganik *b*-den önce görülen *n* — kayıtlar yanlış değilse — dissimilatio (ayrışma) neticesinde *m*-den inkişaf etmiştir.

dana gelişinin sebebi olarak *m* sesinin boğumlanması sırasında teşkil edilen dudak kapantısının (*Lippenverschluss*) gecikme ile açılması düşünülebilir. Yani kapalı olan dudakların hemen açılmaması yüzünden bir duraklama meydana gelir; bu arada müteakip ağız sesinin boğumlanması için kalkın yumuşak damak (*velum palatinum*) burun yolunu kapar ve bu sebeple boğumlanması tamamlanamayan dudak burun sesinin (labionasalis *m*-nin) son kısmı bir dudak ağız sesine (labiooralis *b*, *p*-ye) çevrilir. Anorganik *b*, *p*, nazari olarak, *m* + vocalis ve *m* + labialis olmayan consonans (*r*, *z*, *s*, *l*, *t* v. s.) arasında türeyebilir. Bununla beraber elimizdeki misallerden *b* ve *p*-nin türkçede umumî olarak yalnız *m* + vocalis arasında türediği anlaşılmaktadır. Bunun sebebini *mbr*, *mbz*, *mbl*, *mpt*, *mps* v. s. gibi consonans gruplarının Türk ses sistemine uymamasında aramak icabeder. Anadolu Karamanlı ağızlarında bazen *m* + *r*, *s* arasında görülen türeme *b*, *p* ise her halde rumcanın tesiri altında meydana gelmiştir⁴.

m + vocalis:

*alama*⁵ 'el ile tutulacak kadar büyük taş parçası' (*SDD* [= *Söz Derleme Dergisi*]) ~ *alampa* 'taş, büyücek taş' (a. y.), *allampa* id. (*SDD* Ulama).

⁴ Bu ses hâdisesine başka dillerde de tesadüf edilir. Meselâ macarcada *m*+vocalis ve *m* + *r*, *l*, *z*, *s* (= *ş*), *t* arasında *b* veya *p* türeyebilir, bakınız: A. Horger, *Inetmologik* p *és* b *fejlödése* [Macarcada inetimolojik *p* ve *b*-nin türemesi]: *Magyar Nyelv* [Macarc. Dili], XXIX, 1933, 261-264. Hindavrupa dillerinde *b* ve *p* daha çok *m*+*d*, *r*, *l*, *t*, *s* arasında türer: Orta-Alm. *hembde* < *hemde* (Yeni-Alm. *Hemd*) 'gömlek', Sanskr. *tāmbrás* ~ *tāmrás* 'koyu kırmızı', Lât. *Nembroth* < *Nemrod*, İsp. *hombro* 'omuz' < Lât. *hum(e)rus* id., Frans. *chambre* 'oda' < Lât. *cam(e)ra* id., Anglo-Sakson. *simble* ~ *simle* 'her zaman', Alm. ağızları *hampster* < *Hamster* (Eski-Alm. *hamastro*) 'dağ faresi' v.s. Daha fazla misaller için bakınız: P. Fouché, *Études de phonétique générale*, Paris, 1927, s. 47 v.dd. Fouché ve M. Grammont (*Traité de phonétique*. Paris, 1939), bu hâdiseyi başka türlü izah etmektedirler. Grammont'a göre meselâ Calabria italyanca-sındaki *cambera* 'oda' < Lât. *camera* id. bir **cammera* şeklinden **mm*-nin dissimilatio su ile meydana gelmiştir. Bu izah türkçe için kabule şayan değildir. Yalnız Kzk., Klp. (= karakalpakça) ve Kırg. *qımbat* 'kıymetli, değerli' < **qımmat* (Trkm. *qımmat* id. ile krş.) < Arap. كَيْمَة 'kıymet' kelimesi için böyle bir izah akla gelebilir. Zira bu şivelerde burun sesinden sonra gelen *m* consonansı *b* olur (Räsänen, *Lautgeschichte* 219). Bunun gibi Uyg. *Bimbasini* < Sanskr. *Bhīmasēna* adının izahı hakkında K. H. Menges'in ileri sürdüğü fikir de doğru olabilir. Menges'e göre *Bhīmasēna* kelimesindeki aslı *ī*-nin tesiri altında *m*, **mm* olmuş, sonra dissimilatio neticesinde *mb*-ye çevrilmiştir (*Qoraqalpaq Grammar*, New York, 1947, s. 83).

⁵ Misal olarak gösterdiğimiz kelimelerden başlarında şive işareti olmayanlar Türkiye türkçesinden alınmıştır.

basamak ~ *basambak* 'merdiven, badal' (*AD* [= *Anadilden Derlemeler*]).

İtal. *boma* 'Raa des Besanmastes' > *bumba* 'boom, gaffsail boom' (A. Rasim Barkınay, *Türkçe - İngilizce ve İngilizce - Türkçe Gemcilik Lûgati*. İstanbul, 1947. s. v.; G. Meyer, *Türkische Studien I. Die griechischen und romanischen Bestandtheile im Wortschatze des Osmanisch-Türkischen: SBAk. Wien, CXXVIII, 1893, 75*).

bürüme '3. yazma yemeni. 4. kadın çarşafı' (*SDD*), *bürme* '1. kadın çarşafı. 2. kalın ve büyük baş örtüsü' (*a. y.*) ~ *bürümbe* 'baş örtüsü' (*a. y.*).

Klp. *camılşa* 'bir çeşit kavun' (N. A. Baskakov, *Karakalpakskiy yazık I*. Moskva, 1951, s. 337) ~ Klp. *cambilşa*, *jembılşa* id. (*a. y.*).

Nog. *cımak*, *jumak*, *jımak* 'bilmece' (Baskakov 341) | Kondom. *mumak*, *numak* (<**yumak*) 'Märchen' (Räsänen, *Lautgeschichte* 188) ~ Klp. *cumbak*, *jumbak* 'bilmece' (Baskakov 341).

cızlama '1. mayı hamurdan saç üzerinde yapılan bir nevi ekmeği ki üzerine yağ sürülerek yenir. 2. tandırda saç üzerinde sulu hamurdan pişirilen bir türlü ekmeği' (*AD*) ~ *cızlampa* 'civik hamurla saçta yapılan ekmeği' (*a. y.*).

cimi 'küçük' (*AD*) ~ *cimbi* 'ufak üzüm salkımı' (*a. y.*).

cimit '1. keten tohumu. 2. fındık ve ceviz gibi meyvaların içi' (*SDD*), *çimit* 'keten tohumu' (*a. y.*) ~ *cunbut*, *cümbüt* 'gonca' (*AD*), *cımbıt* 'çubuk, filiz' (*SDD*).

Kırg. *cubarmek* 'gençlikte, ömrünün çiçek açtığı çağda helâk olan' (Yudaşin) ~ Kırg. *cubarımbek* id. (*a. y.*).

çalımtı 'kırmızı ve yapışkan killi bir çeşit toprak' (*SDD*) ~ *çalımbı* 'killi toprak' (*a. y.*).

çamış 'huysuz, çifteli, hırçın (hayvan)' (*SDD*, Ö. A. Aksoy, *Gaziantep ağzı* III. İstanbul, 1946. s. v.) | XVI. as. *çamış*, XVIII-XIX. as. *çamus* 'hoyrat, huysuz, dik kafalı, zıpır hayvan' (*TSS* [= *Tanıklariyle Tarama Sözlüğü*] I) | *çomuş* 'harın, ham; talim görmemiş salma beygir' (*El-İdr. Haş.*) ~ *çambış* '1. gamsız, olur olmaz aldırımıyan. 2. huysuz, çifteli (hayvan hakkında)' (*SDD*).

domal- '1. tümsek peyda etmek, bir yanı kümbet gibi çıkmak. 2. diz bükerek baş ileride, çömelmiş gibi durum almak' (*Türkçe Sözlük*) | *tomal-* 'kızın memesi yumuldu' (*El-İdr. Haş.*) ~ *dombal-* 'domalmak' (K. Edip, *Urfa ağzı*. İstanbul, 1945, s. 106) | Azer. *dombul-* id. (A. Caferoğlu, *75 Azərb. Lieder «Bajaty»*, § 72) || ~ Moğ. *doma-* 'bükmeği', *tomo-* 'tordre, filer etc.' (Menges, *Qlp. Gr.* 34).

domalan 'yer elması' (SDD) ~ *dombalan* 'toprağı tümsekleştiren yer mantarı, keme' (AD).

domur - 'odunları, ağaçları keserek kütük haline getirmek' (SDD) ~ *tombur* - 'ağacı tomurcuk vermek için kesmek' (a. y.).

emek (< Orhon tü. v. s. *emgek*) ~ Nog. *embek*, *enbek*, *eñbek* id. (Baskakov, *Nogayskiy yazık i ego dialekti*. Moskva - Leningrad, 1940, s. 242) | Klp. *'embek 'eñbek* id. (Baskakov, *Klp. yaz.* 344).

heme, *höme* 'çocuk oyunlarında hedef, kale, çukur' (SDD) ~ *hembe* 'çukur' (a. y.)

homa, *oma dur* - 'tepesi yerde ayakları yukarda durmak' (SDD) | XV. as. *oma* 'bacak', *oma dur* - '(aşık) temesi (böyle!) üzerine durmak' (TTS II) | Çağ. *اوماجا، اوما* 'os de l' articulation de la cuisse (P. de Courteille) ~ *homba* <dur-> 'bacakları yukarı gelmek suretiyle iki el üzerinde durmak' (a. y.).

iramias, *iramus* 'harmanda sürülecek veya dövülecek sap yığını' (SDD) ~ *irambas* id. (a. y.).

irramil 'remil' (Caferoğlu, *Güney doğu illerimiz* 291) ~ *irambıl* id. (a. y.).

kamalak 'kar yüzünden uçamaz hale gelen keklik' (SDD) ~ *kambalak avı* 'karda yapılan keklik avı' (a. y.).

kümüz 'yumruk' (AD) ~ *kümbüz* id. (AD, SDD).

olhamur 'ihlamur' (Caferoğlu, *Anadolu illeri* 267) | Bosna ağzı *iflamur* id. (O. Blau, *Bosnisch-türkische Sprachdenkmäler*. Leipzig, 1868, s. 237) < Rum. *φλαμούρι* (Meyer 16, 90) ~ Razgrad ağzı *olhambur* (J. Eckmann, *Razgrad Türk ağzı: Türk dili ve tarihi hakkındaki araştırmalar* I. Ankara, 1950, s. 11).

pamuk | Kâşg. *pamuk* | CC *manuḥ* (Grönbech) | Kıpç. *mamuḡ* (*Kitāb al-idrāk*, ed. Caferoğlu), *pamuk* - (İbn Müh.) | Çağ. *mamuḡ* (*Abuşka*, ed. Vámbéry 96) v. s. ~ *pambuk*, *pambıḥ*, *pambuḡ*, *panbiḡ*, *panbıḥ* (Caferoğlu, *Doğu illerimiz* 272, *Güney doğu illerimiz* 301, Aksoy, Edip 128 | XIV-XVII. as. *pambuk*, *panbık*, *panbuk*, *panmuk* (TTS I, II) | Azer. *pambıḥ* (Radloff) | XIV. as. Türkmen. *panbuḡ* (*Kitāb al-idrāk*, ed. Caferoğlu).

peştamal ~ *peşdambal* (Caferoğlu, *Güney doğu illerimiz* 301).

salamura (< Venedik İtal. *salamora*, İtal. *salamoia*, Meyer 57) ~ Bosna ağzı *salanbur* 'Lake, Sauerbrühe' (Blau 33, 288).

Tob. *süme* 'Ladestock' (Radloff) | Bar. *sümö* id. (a. y.) ~ Azer. *sümbe* id. (a. y.) | Kzk. *sümbö* id. (a. y.) | Kırg. *sümbö* 'harbi (çakmaklı ve kapsüllü tüfeğin ağızdan doldurup fişeği bastırmaya mahsus demir çubuk)' (Yudaḥin).

Türki *tamāl* 'Hosen' (Menges, *Volkscundliche Texte aus Ost-Türkistan: SBPrAW*, XXXII, 120) ~ Türki *tambal*, *tāmbāl* id. (a. y.).

teleme 'yağı alınmış süttten yapılan âdi peynir' v. s. (SDD, AD) | XIV-XV. as. *teleme*, *deleme* 'maya ile kestirilmiş süt' (TTS I, II) | *teleme* 'yumuşak. İstanbulda balık etinde yumuşak hanıma *teleme peyniri* gibi derler' (El-İdr. Haş.) ~ *telembe* 'üzerine tuz ekilerek ağzı kapalı bir kap içerisinde çalkanmak neticesinde berelendikten sonra yenilen erik çağlası' (SDD).

töme 'ufak tepe', *tömek* 'tepe' (SDD) ~ *tömbe* 'küçük tepe', *tömbü* 'yuvarlak tepe, tümsek', *tömbek* 'yuvarlak tepe' (a. y.) | Klp. *dümpök* 'hill, knoll' (Menges, *Qlp. Gr.* 34) | Çağ. *دومباق* 'colline' (P. de Courteille).

Tar. *yumulaq* 'rund' (Menges, *Volksc. Texte* 109) ~ Türki *yumbulaq* id. (a. y.).

zerzemi '1. bodrum. 3. toprak çökmesi, heyelan. 4. yer altı kileri', *zerzene* 'bodrum katı' (SDD) ~ *zerzemi*, *zerzenbi*, *zerzamba*, *zerzembe* 'bodrum' (a. y.).

Bundan başka *-mac* (~ *-ma*) ve *-mik* eklerinde de anorganik *b*-ye sık sık raslanır⁶:

alamaç 'hızlı alev' (SDD), yarısı yanmış odun parçası' (AD II) ~ *alambaç* 'kışın çocukların köyde eğlence için yaktıkları hızlı alevli ot veya kamış ateşi' (SDD), 'alevli' (böyle!) (AD II).

bazlama 'mısır, arpa ve buğday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, şekerli, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeği' (SDD), *bazlamaç* id. (SDD Ulama) | XIV-XVII. as. *bazlamaç* 'kalın açılmış yufka ekmeği, küçük saç pidesi' (TTS I, II) | Çağ. *بارلاماچ* (بازلاماچ) 'pain sans levain' (P. de Courteille) ~ *bazlamba* (SDD), *bazlambaç* 'bazlama' (SDD, AD) | Dede Korkut *bazlambac* (II «Kitāb-i Dede Qorqut», ed. E. Rossi 344).

bulamaç '1. sulu, cıvık hamur. 2. bu koyulukta yapılan türlü hamur yemekleri' (Türkçe Sözlük) | Kâşg. *bulğama* 'yağsız ve tatsız bulamaç' | Kıpç. *bulğamaç* 'bulamaç' (Kitāb al-idrāk, ed. Caferoğlu; A. Zajaczkowski, *Manuel*), *būlamaç* (İbn Müh.; *at-Tuḥfa*, ed. B. Atalay) | Çağ. *بولاماچ* 'bouillie de farine' (P. de Courteille) ~ *bulambaç* 'yağda kavrulmuş una bulgur, nohut, mercimek ve peynir ilâvesiyle pişirilen koyu çorba' (SDD), 'bulamaç' (Aksoy), 'un çorbası bulayarak yapılan yemek, sütle pişirilen bir nevi aş' (AD).

**bürtlemeç* > *bürtlemebeç* 'çanta bağı' (SDD Ulama).

⁶ J. Deny *-maç* ~ *-mbaç* ekini (Gram., s. 579-580) başka türlü izah etmektedir.

dolamaç 'dolambaç, viraj' (SDD) 'dolambaçlı yol' (Edip 106) | De-de Korkut *dolamaç dolamaç* 'serpeggiate (strada)' (Rossi 338) | Çağ. *دولاماج* 'tourbillon, cercle' (P. de Courteille) | Azer. *dolamaç* 'Kreis, Wirbel' (Radloff) ~ *dolambaç* | *dolamba* 'dolambaçlı yol' (SDD Ulama).

dönemeç 'viraj, büküş, büküntü, köşe başı' (SDD) ~ *dönembeç* 'dönüm noktası' (a. y.).

karlamaç 'pekmez veya şekerle yapılan kar helvası' (SDD) ~ *karlambaç* 'kar helvası' (SDD, AD), *karsambaç* id. (a. y.), 'içine kar katılmış torba yoğurdu' (SDD Ulama), *karsambaç* 'karla yapılan şerbet' v. s. (SDD).

omaç '1. peynirle ekmeği veya yoğurt, pekmez ve ekmeği karıştırarak yapılan bir türlü yemek. 2. helva' (SDD), *omaç*, *ovmaç* 'kuru ekmeği oğarak ufaladıktan sonra yağda kızartarak yapılan yemek' v.s. (AD) | XV-XIX. as. *omaç*, *omaç aşı* 'içine ekme, peynir, soğan ve bazan yağ, pekmez konup yoğurularak yapılan bir yemek' (TTS II) | Kaz. Tar. Çağ. *umaç* '1. [Kaz.] eine Speise aus Teig, eine Art Nudeln, runde Teigstücke. 2. [Tar. Çağ.] eine Mehlsuppe' (Radloff) | Kırg. *umaç*, *umas* 'bir nevi tirit veya bulamaç' (Yudaşin) ~ *ombaç*, *omblaç* '1. ekme ve yemeğin birbirine karışıp hamur haline gelmesi. 2. ekmekten yapılan bir türlü tatlı' (SDD).

**öğrümec* > *öğrümbeç* 'örtü atılacak uzatılmış sabit ağaç' (AD), *öğrümbeç* 'beşik üzerindeki ufki ağaç' (a.y.).

**saklamaç* > *saklambaç*.

**çaylamuk* > *çaylambuk* 'ayrık otu' (SDD).

çitlamuk '1. bir türlü mürver ağacı. 2. alıca benzer bir yemiş' (SDD), *çitlemik* 'erguvan çiçeği' (SDD Ulama), *çitlemük* 'çitlembik' (AD) | XVI. as. *çitlamuk* 'çitlenbik, menengiç' (TTS II) ~ *çitlembik* 'aynı adla anılan meyvası mercimekten az büyük ve burukça fıstık tadında olan bir çeşit sakız ağacı' (Türkçe Sözlük).

karamuk 'karanfillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki' (Türkçe Sözlük), *karamuk* 'dağlarda kendi kendine biten ve ilkbaharda çiçek açan saçma büyüklüğünde, üzüm şeklinde sert ve gayet ekşi meyvası olan bir ağaç' (SDD), 'böğürtlen' (SDD Ulama) | XVI-XIX. as. *karamuk* 'tarlada buğday aralarında biten, anasona benzer şöbuce siyah ve acı bir tohum' (TTS I, II) | Bar. *qaramuq* 'eine Pflanze' (Radloff) | Tar. Çağ. *qaramuq* 'ein schwarzes Unkraut im Weizen' (a.y.) ~ *karambuk* 'çürük fındık' (AD II), *karanbuk* 'bir çeşit ak diken' (SDD).

kızamık (hastalık) | Kırg. *kızamık* id. (Yudaşin) | Çağ. *qızamuq*

'Röteln' (Radloff) ~ *kızambık* 'kızamık' (Aksoy, *Gaziantep ağzı* I, 23, 73), *kızambuk* 'amberbâris denilen buğday büyüklüğünde, mor renkli yemiş veren bir çalı' (SDD).

zırzamik 'bulgur gibi yağın dolu' (SDD) ~ *zırzambık* 'iri taneli dolu' v.s. (a.y.).

m + r, s: Bu consonanslar arasında türeyen *b* ve *p* seslerine şimdilik yalnız Karamanlı ağızlarından misaller gösterebiliriz: *emr* ~ *embr*, *gümrükçü* ~ *gömbrükçü*, *gümrah* ~ *gümbrah*, *imren-* ~ *imbren-*, *ömr* ~ *ömbr*, *tomruk* ~ *tombruk*, *dombruk*, *zümre* ~ *zümbre*, *zümrüt* ~ *zümrüt*; *temsil* ~ *tempil* (Eckmann: *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, VIII, 200).

m

Elimizdeki misallerin gösterdiği gibi, bu ses vocalis ile *b* veya *p* arasında türer. Meydana gelişi anorganik *b* ve *p*-nin türeyişine benzer. Bu hâdise şöyle izah edilebilir: *b* ve *p* gibi dudak patlayıcılarının boğumlanması tamamlanmadan önce yumuşak damak (*velum palatinum*) inerek ağız yolunu kapar; bundan dolayı akciğerden gelen hava burundan geçmek mecburiyetinde kalınca bir dudak burun sesinin (labio-nasalis *m*-nin) türemesine sebep olur.

bobilik, *bübülük* 'gül goncası' (SDD) ~ *bünbülük* (ç: *bümbülük*) id. (a.y.).

çilpi, *çilpiz* 'çalıçırpı' (SDD) ~ *çilimpi*, *çilimpiz* id., *çilimbiz* 'ateş yakmak için kullanılan çalıçırpı' (a.y.).

dibi ~ Makedonya ağzı *dimbi* (T. Kowalski: *Enc. Isl.* IV, 982).

göbelek 'kelebek' (SDD) | Kl. *gübelek* id. (Baskakov 332) ~ *gömbelek* 'vücudu diğerlerinden daha iri olan sarı renkli bir cins kelebek' (SDD).

göbet 'bendin önü tutulmak suretiyle yapılan gölcük, bütet' (SDD) ~ *gömbet* 'dere kenarlarındaki su birikintisi' (a.y.), *gümbet* 'küçük derelerin üstünde suların biriktiği küçük çukurlar' (a.y.).

XIV-XV. as. *kaplubağa* (TTS I, II) | Bosna ağzı *kaplubağa* 'Schnecke' (I) ve 'Schildkröte' (Blau 261) | ~ Çağ. *قالبوآقا* 'tortue' (P. de Courteille) ~ *kaplumbağa*.

köpeç 'içerisine pekmez konan iki saplı 15 okka kadar su alan desti' (AD) ~ *gömbeç* id. (a.y.).

kürepe 'harman sıyırması', *gürebe* 'diken, çalı kesmeğe mahsus ucu iğri küçük balta', *gürebi* id. (SDD) ~ *kürenpe* (ç: *kürempe*) 'sıyırma denilen harman aygıtı' (a.y.).

obur ~ *humbur* id. (SDD, AD), *hombul* 'obur, çok yiyen' (AD II).

tabure (<Frans. *tabouret*) 'iskemle ve daha çok piyano çalarken otu-
rulan iskemle' (*Türkçe Sözlük*) ~ *tambora* 'bir cins sandalya' (*AD*).

vapur ~ *pampır*, *pampur* (Caferoğlu, *Anadolu dialekt.* 195) | Ma-
kedonya ağzı *pampur* id. (Kowalski: *a.y.*)

zıpır 'kaçık ve hoyratça hareket eden (kimse)' (*Türkçe Sözlük*),
'1. taze delikanlı. 2. iriyarı adam' (*SDD*) ~ *zımpır* 'kocaman, iri, zıpır'
(*a.y.*).